

Українська мова й література в навчальних закладах

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВИДАЄТЬСЯ З БЕРЕЗНЯ 1951 РОКУ

Головний редактор

КАТЕРИНА РИБАЛКО

Редакційна колегія:

ВІРА АГЕСВА

НЕЛЛІ БОНДАРЕНКО

МИКОЛА ІЛЬНИЦЬКИЙ

ОЛЕКСАНДР КИРИЧУК

ОЛЕСЯ КОВАЛЬЧУК

ЛАРИСА МАСЕНКО

ЛЮБОВ МАЦЬКО

ВОЛОДИМИР МЕЛЬНИЧАЙКО

РАЇСА МОВЧАН

АНТОНІНА МОВЧУН

ГАННА ОНКОВИЧ

СЕРГІЙ ОМЕЛЬЧУК

ВОЛОДИМИР ПАНЧЕНКО

МАРІЯ ПЕНТИЛЮК

ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРІВ

ГРИГОРІЙ СИВОКІНЬ

ОЛЬГА СЛОНЬОВСЬКА

ВАЛЕНТИНА СОБОЛЬ

КАТЕРИНА ТАРАНИК-ТКАЧУК

КОСТЯНТИН ТИЩЕНКО

ЛЮДМИЛА ТКАЧ

ГАННА ТОКМАНЬ

ВАСИЛЬ ШУЛЯР

Відповідальний секретар

ОЛЬГА МОСТЕПАН

Редактори відділів:

МИРОСЛАВА-МАРІЯ РИБАЛКО

ЮЛІЯ РОМАНЕНКО

РОКСАНА ХАРЧУК

E-mail: dyvoslovo@ukr.net

© Дивослово, 2011.

Усі права застережено.

КИЇВ, ТОВ «РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ
«ДИВОСЛОВО»

З М І С Т

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ

- Фестиваль... Фестиваль? Фестиваль! (Анатолій ФАСОЛЯ, Ольга КУЦЕВОЛ, Катерина РИБАЛКО)..... 2
- Валентина СОСНОВА, Яна САМОХВАЛОВА. Імпресіонізм у літературі та художній культурі (На прикладі творчості Михайла Коцюбинського, Альфреда Сіслея, Клода Моне. 10 клас) 6
- Оксана МАНДИЧ. Тривога, скорбота, надія в серцях українців (Оповідання Катерини Мотрич «Політ журавлів над нетолоченими травами». 9 клас)..... 12
- Світлана КЛАССОВИЧ. «Федько-халамидник» Володимира Винниченка: щедрість головного героя на добро (6 клас) 15
- ОЗОН поетичний**
Наталія БІЛЯНСЬКА. «Наснага життя», «Напівсонна тиша...» .. 17

- Неллі БОНДАРЕНКО. Риторичний аспект культури мовлення у підручнику «Українська мова» для 11 класу 18
- Валентина ЗАЄЦЬ. Дидактичні матеріали соціокультурної тематики для уроків мови в допрофільних 8–9 класах 22

НАУКОВЕЦЬ – ПРАКТИКОВІ

- Людмила НЕЖИВА. Формування в учнів цілісного образу світу під час вивчення літературних напрямів 27
- ОБГОВОРЮЄМО, ОСМИСЛЮЄМО, ПРОПОНУЄМО...**
Ганна ТОКМАНЬ. Навчання української літератури: розвивати не втрачаючи 32

МОВОЗНАВСТВО

- Оксана ТИЩЕНКО. Мова інтернет-спілкування: стиль, норма, освіта 35
- Галина ЗИМОВЕЦЬ, Галина ЯВОРСЬКА. Академік Олександр Мельничук – визначна постать українського мовознавства 40
- До мовних глибин**
Галина ГОЛОСОВСЬКА. Майдан чи площа? 45

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО І КРИТИКА

- Євген НАХЛІК. Пекло в «Енеїді» Івана Котляревського: генега й міфологічні сенси (античні та християнські). 46
- Галина БУРЛАКА. Історична тематика в літературній творчості Михайла Грушевського. 51
- НОВОЧАСНА ЛІТЕРАТУРА**
Петро КРАЛЮК. Шестиднев, або Корона дому Острозьких (Уривок з роману). 55
- ЮВІЛЕЇ**
Володимирові Мельничайку – 80
Трудівник освітянської ниви (Інтерв'ю з професором Володимиром Мельничайком). 59

- Книжки, подаровані редакції 26
- Зміст журналу за 2011 р. 61
- Календар пам'ятних дат на 2012 р. (Перше півріччя). 64

Валентина ЗАЄЦЬ,
аспірантка
кафедри української мови
та методики навчання
Гуманітарного інституту
Київського університету
ім. Бориса Грінченка

ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТЕМАТИКИ ДЛЯ УРОКІВ МОВИ В ДОПРОФІЛЬНИХ 8–9 КЛАСАХ

В умовах допрофільної підготовки основним напрямом роботи з учнями на уроках словесності є розвиток умінь опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати здобуті знання та вміння для творчого розв'язання проблем, виховання здатності до взаємодії в соціокультурному середовищі, створення умов для вибору профілю навчання у старшій школі та майбутньої професії в подальшому житті.

Оскільки соціокультурна компетентність учня залежить від цілісного сприйняття мовних понять, то реалізується через теми, які відображають історію, традиції, звичаї, культуру українського народу, його духовність, і впроваджуються через мовну, мовленнєву змістові лінії на основі текстів відповідної тематики, що використовуються як дидактичний матеріал.

Автори чинної Програми з української мови для 8–9-х класів з поглибленим вивченням української мови запропонували такі сфери відношень соціокультурної тематики: «Я й українська мова та література», «Я і національна історія й культура (звичаї, традиції, свята, культура взаємин)», «Я і ми (родина, народ, людство)», «Я і рідна природа», «Я і мистецтво (традиційне й професійне)», «Я як особистість».

Учителю-словесникові важливо насамперед до текстової основи завдань визначати мету, що охоплює реалізацію системи завдань, як, скажімо, узагальнення й систематизація знань учнів, створення власної освітньої продукції.

Запропонована добірка текстів і завдання до них відображає передбачені програмою теми соціокультурних відношень і слугуватиме опертям у підготовці до уроків.

«Я і національна історія й культура (звичаї, традиції, свята, культура взаємин)»

Місце України на політичній карті Європи і світу

Рік 1991 у житті українського народу – знаменний: Україна стала вільною державою. Першим кроком до волі було проголошення 16 липня 1990 року Декларації про державний суверенітет України. Слово суверенітет означає, що держава є політично незалежною і має право самостійно вирішувати свої внутрішні та зовнішні справи. У декларації від 16 липня 1990 року були визначені провідні напрямки політичної діяльності Української держави, але тоді реальних суверенних прав вона не отримала.

Лише після підтвердження на Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року Акту про незалежність України, прийнятого 24 серпня 1991 року, світ визнав появу нової незалежної держави. У січні 1992 року Україну офіційно визнали незалежною понад 30 країн, а на початок березня – понад 100. Вони почали налагоджувати з Україною дипломатичні стосунки. Наша держава стала повноправним членом світового співтовариства.

Актом від 24 серпня 1991 року було затверджено офіційно назву нашої держави – Україна. 28 червня 1996 року Конституцією України затверджені державні символи – прапор, герб та гімн.

Приєднавшись на початку 1992 року до Заключного Акту, підписаного в 1975 році європейськими державами у столиці Фінляндії Гельсінкі на Нараді з питань безпеки і співробітництва у Європі, Україна визнала непорушність установлених на момент підписання документа державних кордонів у Європі. Наша держава не висуває жодних територіальних претензій і виступає проти таких претензій з боку інших держав (З підруч. географії; 231 сл.).

▲ *Мета: узагальнення й систематизація вивченого.*

1. Прочитайте текст, додержуючи норм української орфоєпії. Назвіть орфограми. Обґрунтуйте вживання розділових знаків.

2. Напишіть самодиктант.

Українська Народна Республіка, Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз, Співдружність Незалежних Держав, Організація Північноатлантичного договору, суверенітет, Всеукраїнський референдум, Рада Європи, пів-Європи, світове співтовариство, Світова організація торгівлі, транснаціональні корпорації, економіко-географічний, Конституція України, Козацько-гетьманська держава.

3. Назвіть складні речення. Доберіть із тексту речення, які відповідають поданим схемам.

1) [] : [] .

2) [], (що) .

3) [], але [] .

▲ *Мета: проведення лінгвістичного експерименту.*

1. Замініть, де можливо, відокремлені члени речення підрядними частинами, а підрядні – відокремленими членами. Обґрунтуйте свій вибір. Зробіть висновки про те, як змінився текст.

▲ *Мета: розвиток творчих здібностей учнів.*

1. Складіть і запишіть діалог із ровесником європейської країни на тему «Внесок українців у світову культуру».